

Zbornik
Instituta za kriminološka i
sociološka istraživanja
2010/ Vol. XXIX / 1-2 / 89-108

Originalni naučni rad
UDK: 364.633-053.2/.6-078
343.85:343.541-053.2/.6
ID broj: 180169484

PEDOFILIJA I MOGUĆNOSTI SOCIJALNE REAKCIJE*

Leposava Kron*
Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Nema tog zla koje ne bi moglo na još gore izaći.

William Scheckspere: Mera za meru

Da je seksualna zloupotreba dece problem koji ima ozbiljne kliničke, moralne, psihološke i pravne implikacije nije potrebno posebno dokazivati.

Eksperti upozoravaju da je oko 10% dece u svetu danas seksualno zloupotrebljavano na neki od mogućih načina (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2004; Levine, 2002). Ovaj dramatičan i alarmantan statistički podatak najverovatnije ukazuje samo na vrh ledenog brega. Potreba za dobro kontrolisanim studijama subjekata čija je seksualna agresija usmerena ka deci, kao i rasvetljavanje specifične dinamike kod izvršilaca incesta i pedofila, u ideji dizajniranja adekvatnih preventivnih programa i eventualne predikcije i kontrole, postaje ekstremno očigledna u kontekstu razornih posledica ovog oblika kriminala. Ovo tvrdimo pre svega svesni da je subjekt eventualne zaštite daleko ranjiviji, senzitivniji i bespomoćniji od bilo koje odrasle žrtve kriminala kao i da su posledice mnogo komplikovanije i teže ispravljive, ako to uopšte i mogu biti.

KLJUČNE REČI: pedofilija / seksualno nasilje nad decom / socijalna zaštita

* Ovaj tekst je nastao kao rezultat rada na projektu "Prevenција kriminala i socijalnih devijacija" koji finansira Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije, broj 149016.

* Email: bebakron@gmail.com

1. PEDOFILIJA KAO SEKSUALNO ABERANTNO I SEKSUALNO DELINKVENTNO PONAŠANJE

U stručnoj književnosti postoji izvesna konfuzija u pogledu distinkcije između seksualnog prestupnika i seksualno aberantne (pervertovane) individue. Ponekad se ovi termini neopravdano upotrebljavaju sinonimno. Seksualna devijacija ili perverzija (tzv. "protivprirodna" seksualna praksa) može se definisati kao bilo koji oblik seksualnog ponašanja koji značajno odstupa od važećih normi i u datoj kulturi se procenjuje kao patološki. Pomaci u zakonskim, psihološkim, kulturnim i socijalnim standardima značajno relativizuju ovaj pojam. Individualno seksualno ponašanje može se smatrati devijantnim zato što je statistički neuobičajeno, zakonom proskribovano, socijalno nepoželjno, biološki neprokrativno, fizički povređujuće ili psihološki neproduktivno (Ellis, 1965). Mnoštvo kriterijuma stvara ozbiljne teškoće prilikom donošenja suda o tome šta je to devijantno. Seksualni prestupnik se može definisati kao individua koja je optužena i osuđena zbog seksualnih aktivnosti koje su zakonom zabranjene. Pretpostavlja se da većina tehničkih seksualnih prestupnika nikada ne biva uhapšena ili osuđena i da je njihov udeo u proporciji celokupne populacije drastično veći nego što pokazuju statistički parametri. Neki teoretičari smatraju da je broj otkrivenih slučajeva ovih oblika ilegalnih aktivnosti oduvek bio infinitezimalan (Reckless, 1961; Levine, 2002).

1.1. Definicija pedofilije i dijagnostički kriterijumi. Termin *Paedophila erotica* skovao je 1896. bečki psihijatar Richard von Krafft-Ebing u svojoj čuvenoj knjizi *Psychopathia Sexualis* (Krafft-Ebing, 1965) i opisao je sledećim karakteristikama: a) seksualno interesovanje za decu prepubescentnog uzrasta ili na početku puberteta, b) takvo seksualno interesovanje je ekskluzivno ili pretežno usmereno na decu, c) to seksualno interesovanje je trajno.

U psihološkoj literaturi danas postoji konsenzus u pogledu toga da se pod pedofilijom podrazumeva patološki seksualni interes i uključivanje u seksualne aktivnosti sa sasvim malom ili prepubescentnom decom (ispod 12-13 godina) istog ili suprotnog pola. U DSM-IV (American Psychiatric Association, 2000) pedofilija se definiše kao postojanje intenzivnih seksualnih fantazija, seksualnih impulsa ili ponašanja koje uključuju seksualne aktivnosti sa prepubescentnim detetom. U ICD-10 (World Health Organization, 1994) pedofilija se definiše kao seksualna preferencija prema deci, dečacima, devojčicama ili i jednim i drugima, najčešće prepubertetskog ili ranog pubertetskog uzrasta.

Mnogi teoretičari analitičkog smera ističu da je priroda muške pedofilije mazohistična i da su oni često impotentni i preplavljeni kastracionom anksioznošću. Pedofil vidi dete kao slab i dostupan objekt. Treba razlikovati pedofile koji su primarno seksualno devijantni od osoba kod kojih se zloupotreba dece javlja kao simptom organskog moždanog sindroma (npr. senilna deterioracija).

Pedofilija se može specifično odnositi na decu istog pola, suprotnog pola ili uključiti decu oba pola. Ona, takođe, može biti ekskluzivnog tipa (kada je osoba privučena isključivo decom) ili neekskluzivnog tipa. Posebno drastičan oblik pedofilije može biti sveden isključivo na incestno ponašanje. Mada su psiholozi svesni činjenice da su latentna ili manifestna incestuoza osećanja prilično česta kod njihovih pacijenata, oni su takođe svesni da većina tih pacijenata razvija stroge mehanizme odbrane protiv njih, budući da je tabu incesta vrlo moćna zabrana u mnogim kulturama.

1.2. Raširenost pedofilije. O incidenciji pedofilije ne može se sa izvesnošću zaključivati budući da ne postoji dovoljan broj dobro kontrolisanih empirijskih studija iz ove oblasti, kao i da je ta oblast komplikovana za istraživanje najviše usled fakta da se radi o ponašanju koje se, usled socijalne i moralne stigmatizacije, veoma vešto prikriva. Neke studije sugerišu (Malamouth et al., 1986) da aproksimativno četvrtina muške populacije globalno posmatrano ispoljava neku meru seksualnog uzbuđenja¹ u odnosu na seksualne stimulse pedofilnog sadržaja. Neka istraživanja sugerišu da određeni broj pedofila (7-25%) svoje erotske fiksacije na decu abreaguje isključivo kroz masturbatorne fantazije i nikada ne prelazi na direktne seksualne prakse, bilo usled etičkih inhibicija unutar same ličnosti ili socijalno projektovanog straha od otkrivanja i kazne (Abel, 1981; Barbaree & Seto, 1997; Becker et al, 1987, Edwards, 2004; Finkelhor, 1986, Fuller, 1989, Stevenson & Wimberley, 1990).

Osobe koje seksualno zloupotrebljavaju decu su, bez obzira na moguće razlike u faktorima ličnosti, sasvim izvesno mogu smatrati pedofilima, dakle, njihovi motivi za prestup su primarno i dominantno erotski, za razliku od prestupnika koji su orijentisani na odrasle žrtve, čiji motivi mogu biti i neseksualne prirode, kao što je to ekstremni bes, potreba za poniženjem, agresivnom dominacijom i sl. (v. Kron, 1992; Kron, 1993a; Kron, 1993b).

¹ Ovo su pokazale brojne falometrijske studije od kojih su najzačajnije one koje je sprovodio profesor Malamouth sa saradnicima sa University of Stanford, California.

Kredibilna istraživanja (Abel, Mittleman, and Becker, 1985, Ward et al., 1995, etc.), su pokazala i da pedofilni delinkventi počinju sa svojim prestupima značajno ranije od onih koji su usmereni na odrasle žrtve i često imaju veliki broj žrtava van porodice ("extra-familiar offenders") kao i sistem vrednosti koji podržava taj stil života ("offense lifestyle").

Pedofilija kao stanje erotske fiksacije na decu sama po sebi ne predstavlja prestup, nije pravni termin i nema pravne implikacije – pedofilija predstavlja *psihološko stanje*. Međutim, pedofilne prakse, dakle seksualne aktivnosti između odraslih i prepubescentne dece se univerzalno smatraju zloupotrebom dece i ilegalne su u većini zemalja u svetu.

1.3. Podvrste pedofilije. Ephebephilia se odnosi na stanje seksualne privlačnosti primarno ili ekskluzivno u odnosu na prepubescentne adolescente. Pederastija ili Shotaro complex generalno se odnosi na erotsku fiksaciju na starije muške adolescente koji su već ušli u pubertet. Lolita sindrom ili Lolita kompleks se sinonimno upotrebljavaju da bi označili stanje seksualne privlačnosti prema devojčicama predpubertetskog ili ranog pubertetskog uzrasta. Nephiophilia ili infantophilia uključuje privlačnost prema bebama ili infantima (0-3 godine).

2. O NEKIM UPADLJIVIM SLUČAJEVIMA SEKSUALNOG NASILJA NAD DECOM: KLINIČKE BELEŠKE

Iz moje studije 102 odrasla muška seksualna prestupnika pravomoćno osuđena zbog nekog od seksualnih delikata, od kojih je dominantan broj proglašen krivim zbog zloupotrebe dece (i to najčešće u okviru porodice), kratko ću analizirati nekoliko psiholoških profila klinički najupadljivijih slučajeva. Ispitanicima koji su se u vreme istraživanja nalazili na izdržavanju kazne, administrirane su četiri kategorije instrumenata za psihodijagnostičku procenu: Opšti upitnik, MMPI², Upitnik za praćenje razvoja i aktuelne životne situacije (POS), kao i projekivni test Crteža ljudske figure (Machover tehnika sa 14 elemenata za procenu). Klaster analizom 102 seksualna prestupnika dobijeno je 5 distinktivnih tipova profila ličnosti pri čemu je svaki tip dodatno validiran i opisan na osnovu kompletnog primenjenog dijagnostičkog instrumentarijuma (psihopatski tip, simulativni, neurotičan, "normalni" i psihotičan). Kliničke beleške koje slede ne predstavljaju "psihološke nalaze i mišljenja" *sensu stricto* budući

² Minnesota Multiphasic Personality Inventory

da su napisane bez pritiska dijagnostičkih dilema i diferencijalno – dijagnostičkih hipoteza, u ideji ukazivanja na one anamnestičke, bihevioralne i klinički ekspresivne detalje koji bi se mogli smatrati relevantnim za ličnost pedofilnog seksualnog prestupnika i prognozu njegovog aberantnog ponašanja. Kriterijum za izbor ispitanika koji su prikazani u ovim kratkim studijama slučaja je njihova ilustrativnost i relevantnost za temu koja je predmet ovog diskursa.

Slučaj 2.1. "Dođi da ti čika da bombonu ". Ispitanik je namamljivao male devojčice, uzrasta od šest do osam godina, ljubazno ih pozivajući u svoj stan na "bombone i žvake", posle čega im je demonstrirao "jednu igru" koja se uvek odvijala po identičnom scenariju: detetu objasni da će sada gledati neke slike, prikaže im fotografije iz porno časopisa, zatim svuče dete, dodiruje ga po telu, zatim obavi kunilingus, natera na felacio i ejakulira na detetovom telu.

Osuđen je na 4 godine.

Na testovima i u toku psihodijagnostičkog intervjua reaguje paranoidno, tvrdi da je "žrtva sredine koja mu je namestila krivično delo" i da on "mnogo voli decu i zato ih je stalno pozivao u svoju kucu na slatkiše". Rigidan, kompulsivan, sa veoma niskim socijalnim normama. Na slobodi je bio prilično socijalno izolovan. Porodična anamneza ukazuje na posesivnu i dominantnu majku i ispitanikovu zavisnost od nje. MMPI profil je tipično disimulativan što je u dijagnostičkom smislu jedan od tipskih pristupa testovnom materijalu. On je odraz tendencije da za prikrićanjem sopstvene patologije, u ovom slučaju najverovatnije zbog činjenice da se radi o krivičnom delu sa izrazito negativnom moralnom konotacijom koje povlači socijalnu stigmatu. Na jednom od testova je zapisao da sebe smatra da je "suviše dobar i da mu ta dobrota smeta" kao i da bi želeo da "ljudi o njemu misle sve najbolje i ne šire abrove po okolini". Na Crtežu, muška figura deluje nesigurno i uplašeno, a ženska dominantno i agresivno što je plauzibilna projekcija ispitanikovog odnosa sa majkom. Specifično su naglašena dugmeta na odeći što se često sreće kod infantilnih i neadekvatnih osoba. Paranoidno naglašavanje očiju odražava stav ekstremnog nepoverenja prema okolini.

Slučaj 2.2. Usvojitelj. Krivično delo ovog ispitanika sadrži elemente ekstremne bizarnosti i surovosti. Kao "otac porodice", seksualno je zloupotrebljavao, u trajanju od dve godine, troje svoje usvojene dece. Supruga i on su se na usvajanje odlučili jer u braku nisu imali svoje biološko potomstvo. U momentu otkrivanja ovog seksualnog zločina, usvojene ćerke su bile uzrasta 7 i 9 godina, a usvojeni sin 10.

Zbog višegodišnjeg seksualnog i psihičkog zlostavljanja troje svoje usvojene dece, ovaj ispitanik je osuđen na godinu dana i četiri meseca (sic!).

U obrazloženju presude, između ostalog, stoji da je sud kao olakšavajuću okolnost uzeo činjenicu da ni u kod jedne od žrtve nema dokaza o penetraciji, već su se seksualne prakse ispitanika zaustavljale na uzajamnoj masturbaciji i oralnom seksu.

MMPI profil ovog ispitanika je u kliničkom smislu izrazito poremećen. Skorovi na kliničkim i skalama validnosti ukazuju na konfuzno, bizarno i disocirano mišljenje, sklonost idejama paranoidnog tipa, nezrelost, narcizam i sklonost egzibicionizmu. Na Machover tehnici ljudske figure deluju bizarno, infantilno i seksualno neizdiferencirano. Oči kao tačkice ukazuju na emocionalnu nezrelost, egocentričnost i zaokupljenost sobom.

Budući da su obe figure predstavljene bez vrata to bi mogao biti indikator odsustva adekvatne povezanosti između tela koje predstavlja impulsivni život i glave koja je reprezentent racionalne kontrole. Za moj osnovni utisak o ovom crtežu čini se najprikladnijom rečenica: "Osobe koje su ograničene u kretanju i kontaktu sa spoljašnjim svetom često crtaju vegetirajuću, regresivnu, katkad budalastu figuru ograničavajući crtež na najnužnije" (Mahover, 1977).

Slučaj 2.3. "Ako ne budeš dobra, zaklaću te!". Ispitanik je silovao devojčicu od 12 godina, ćerku svoje supruge, sa kojom je živeo u istoj kući. U vreme sklapanja braka supruga je bila u drugom stanju sa bivšim mužem. Iako je znao da to nije njegovo biološko dete, ispitanik je prihvatio devojčicu, vaspitavao je i brinuo se o njoj kao o svom detetu. U dva navrata, kada je majka bila na poslu, silovao je devojčicu pod pretnjom da će je zaklati. Posle zločina i razvoda pokušao je samoubistvo barbituratima.

Osuđen je na tri godine.

Potiče iz vanbračne zajednice, otac nepoznat, a sam ispitanik je odrastao sa očuhom. Posедуje istorijat zloupotrebe supstanci (alkohola, droga i tableta).

MMPI profil povišen je na "neurotskim" skalama (depresije, histerije i hipohondrije) uz dodatni naglasak na skali psihastenije. Kod ove osobe dominiraju depresivni simptomi neurotskog reda: ispitanik je razočaran u sebe, bez samopouzdanja, pesimističan, ima psihosomatske smetnje vegetativnog tipa. Osobe sa ovakvim profilom su frustraciono netolerantne, u stresnim situacijama sklone pasivizaciji i bežanju u bolest,

napete, anksiozne i nesposobne za opuštanje. Suštinski, to su pasivno-zavisne ličnosti čiji su interpersonalni odnosi siromašni i neadekvatni.

Na POS-u su prisutni indikatori gubilačkog scenarija: neželjenost, negativan doživljaj detinjstva i povređujuće poruke majke. Na istom testu napisao da "često razmišlja o tome da mu je penis suviše mali".

Muška figura je pomalo bizarnog, ptičijeg lika, sa asimetričnim rukama i izostavljenim šakama, verovatno na psihogenoj osnovi krivice.

Slučaj 2.4. "Pevac je kriv". Ispitanik, star 46 godina, silovao je devojčicu od nepunih 10 godina kojoj je on teča (ćerku njegove svastike) i pri tome joj naneo teške telesne povrede. Devojčica je bila izuzetno nerazvijena čak i za svoj uzrast, bez sekundarnih seksualnih karakteristika i snažno je krvarila u toku i posle čina. Osuđeni joj je pretio da će je ubiti ako roditeljima ne objasni "da je uključao pevac kad je bila u WC-u". Devojčica je, pri prijemu na ginekološku kliniku gde je operisana zbog zadobijenih povreda, priznala da je silovao teča.

Ispitanik je osuđen na 8 godina.

MMPI profil ukazuje na dominaciju neurotičnih tendencija depresivnog tipa, simptome autonomnog nervnog sistema, na nezrelost, egocentričnost i anksioznost.

Podaci iz porodične anamneze ukazuju da subjekt potiče iz razorene porodice u kojoj je, po očevoj smrti, do četvrte godine, bio kod majke, a zatim prešao kod strica od malena radeći kao sluga.

U životnom scenariju prisutni su sledeći indikatori: negativan emocionalni naboj vezan za detinjstvo, konfuzno odlučivanje. Bazična životna pozicija našeg ispitanika je depresivna: Ja nisam OK - Ti nisi OK, u kojoj preovlađuju osećanja očaja, beznađa, nevoljenosti. Osim upadljivog neraspoloženja na licima figura, crtež je nekarakterističan.

Slučaj 2.5. "Ja sam samo kontrolisao njenu higijenu". Anamnestički podaci ukazuju na izuzetno agresivnog oca koji je maltretirao ukućane i produženu *enuresis nocturna* koja je postojala i u vreme izvršenja krivičnog dela. Istorijat incestnog ponašanja ispitanika sadrži elemente izuzetne bizarnosti i surovosti. Svoju ćerku je godinama, kada majka ne bi bila kod kuće, terao da se svlači pod izgovorom da "kao otac kontroliše njenu higijenu" pri čemu je uvek pitao da li ga voli. Prilikom tih "kontrola" dodirivao je po telu budno prateći njene pubertetske promene. On je svoju ćerku prvi put silovao kada je imala 15 godina, u kolima. Kada je devojčica odbila da se svuče on je to uradio nasilno i obavio koitus. Nekoliko meseci kasnije silovao je devojčicu u kući dok mu je supruga bila

na poslu i naredio joj da "mami ništa ne priča jer je ona zastarelih shvatanja i neće moći ništa da razume".

Trećom prilikom je naterao da uđe u kadu "jer joj je kosa prljava", ušao za ćerkom i silovao je dok je devojčica plakala i branila se. Par meseci kasnije usledila je drama koja će se završiti razvodom i hapšenjem.

Ispitanik je u alkoholisanom stanju naredio ženi i ćerki da se svuku, pri čemu je supruzi objasnio da je "detetu i ranije kontrolisao higijenu". Žena ga je sprečavala uporno braneći ćerku od njegovih nasrtaja, posle čega ispitanik uzima bajonet i stavlja ga ćerki iznad glave uz tekst: "Šta sam odlučio mora biti inače će neko pasti mrtav". U toku koitusa sa ćerkom žena ga je udarila pepeljarom što je rezultiralo batinama i njenim telesnim povredama.

Osuđen je na osam godina. Delo ne priznaje i tvrdi da je to "stravična zavera žene i ćerke protiv njega".

Profil na MMPI ukazuje na socijalnu preosetljivost i netolerantnost ispitanika, na poteškoće u interpersonalnim komunikacijama, uvredljivost, sklonost paranoidnim interpretacijama, osećanje inferiornosti koje projektuje na okolinu, rigidnost, egocentričnost i sklonost neadekvatnom reagovanju.

Na testu životnog scenarija preovlađuju ideje proganjanja. Njegov osnovni problem je "kako verovati ženi", smatra da bi "odlično uspeo u životu da nije došlo do ove katastrofe" i da je on "častan čovek na koga je bačena ljaga". Najvažnija poruka majke bila je "Sine, obraz ti je preči od svega. On ti je svetinja".

Na Machover tehnici je upadljivo paranoidno naglašavanje ušiju što ukazuje na preteranu opreznost i nepoverenje. Konfliktno naglašavanje kose bi moglo biti znak eventualnih teškoća u seksualnoj sferi.

Slučaj 2.6. Silovanje nemoćnih i bolesnih. Ovaj ispitanik je silovao: 1) debilnog dečaka od trinaest godina, dijabetičara, čiji su roditelji njegovi kućni prijatelji; 2) devojčicu od jedanaest godina i 3) pokušao da siluje dečaka od šest godina pri čemu mu je naneo i sledeće telesne povrede: krvave podlive oko očiju, posekotine na obrazima, oguljotine i krvne i podlive oko anusa (dete se u poslednjem trenutku otrglo i pobešlo iz žbunja).

Osuđen je na osam godina.

Ispitanik potiče iz razorene porodice u kojoj su oba roditelja, kao i on sam, alkoholičari. Nikad nije bio oženjen. Ima prethodni kriminalni dosije.

Depresivno-Paranoidno-Histerični MMPI profil ukazuje na sklonost neraspoloženju i tužnim emocijama, odsustvo samopouzdanja,

egocentričnost, preosetljivost u socijalnim kontaktima, sklonost ka odbacivanju bliskih osoba i paranoidnim obradama događaja. Osobe koje pripadaju ovom tipu u stresnim situacijama reaguju depresivnim povlačenjem i obično su uvredljive, agresivne, socijalno insuficijentne i sa naglašenim osećanjem inferiornosti.

Patološko povišenje na skali šizofrenije mogao bi indukovati bizarno, konfuzno mišljenje, eventualne derealizacione fenomene, sumanutu izvesnost i rigidnost psihotičnog tipa.

Životni scenario je sa elementima gubilačke programiranosti. Životna pozicija ispitanika je paranoidna: Ja sam OK - Ti nisi OK.

Na obe ljudske figure vidimo paranoidno naglašavanje očiju kao znak nesigurnosti i opreza.

Slučaj 2.7. Sadističko silovanje devojčice. Ispitanik je silovao i naterao na oralni seks devojčicu od deset godina i pri tome je izudarao po glavi i po celom telu.

Osuđen je na deset godina.

Više puta psihijatrijski lečen, a u zatvorskoj bolnici u Beogradu prinudno lečen od alkoholizma. Već tri puta osuđivan zbog seksualnih delikata. Ima veoma niske socijalne norme. U zatvoru je imao dva pokušaja suicida: prvi sečenjem vena ("hteo sam da vidim svoju krv") a drugi put zabadanjem noža u stomak. Oba pokušaja suicida sadrže u sebi mnogo histeričnog privlačenja pažnje. Kao dete bio epileptičar, mucao, išao u specijalnu školu. Odrastao u patogenim uslovima, uz oca koji je bio agresivna i destruktivna osoba, alkoholičar, i prema kome ispitanik ima ambivalentan stav poistovećanja i odbacivanja ("Moj otac i ja smo nakaze alkoholičari" - detalj sa POS-a).

Analiza MMPI skala ukazuje na tipično simulativan profil. Ispitanik je bio neželjeno dete, ima negativne asocijacije u vezi sa detinjstvom, iskustvo povređujućih očevih poruka, gubilački scenario i hamartičnu skriptnu dobit. Važne odluke za svoj život donosio je u stanjima zbunjenosti i odsustva suštinskih informacija. Postoji upadljiv nesklad između onoga što ispitanik misli o sebi i kako bi želeo da ga vide drugi. Njegova životna pozicija je kriminalna: Ja sam OK - Ti nisi OK. Otkriva nam zanimljiv podatak iz sopstvene seksualne istorije: "Imao sam 13 godina 1972. godine nalazio sam se u društvu starijem od sebe: tu su se nalazile i devojke, jedna od njih je tražila da imamo odnose pred celim društvom, pošto sam stidljiv ja sam odbio, ali celo društvo i ona su navalili i tako samo imali odnos", što svakako nije najbolja osnova za kasnije formiranje

uspešnih i zdravih heteroseksualnih odnosa. Ispitanik je opisao (na POS-u) i sledeći seksualni problem: "Previše volim da iz daljine posmatram devojke ili mlade žene i da onanišem na njih i čak kažem al' ste zgodni (sledi nekoliko vulgarnih deskripcija) i tako se zadovoljim". Opisani problem ukazuje na histerično-egzibicionističke tendencije.

Slučaj 2.8. "Udaviću te!" Ispitanik je silovao dečaka od osam godina u kupatilu, pošto mu je pre toga zapušio usta papirnom maramicom i zapretio da će ga zadaviti.

Osuđen je na dve i po godine (sic!).

Paranoidno-Depresivno-Psihopatski MMPI profil ukazuje na teškoće u uspostavljanju odgovarajućih interpersonalnih odnosa, socijalnu anksioznost i preosetljivost, psihopatske i asocijalne tendencije, niske moralne norme, odsustvo osećanja krivice, osećanja bezvrednosti i inferiornosti, sklonost nekontrolisanom ponašanju i agresivnom pražnjenju, impulsivnost i rigidnost.

Crtež je psihološki upadljiv. Obe figure su prikazane stereotipno, kao ličnosti iz stripa što može biti znak nezrelosti i egocentrizma na šta ukazuje i narcistično naglašavanje genitalija na muškoj figuri.

Slučaj 2.9. Silovanje komplikovano teškim telesnim povredama. Ovaj ispitanik je silovao devojčicu od jedanaest godina nanevši joj teške telesne povrede (rascep međice i oštećenja sluzokože).

Osuđen je na deset godina.

Njegov MMPI profil, sa povišenjima na skalama psihopatskih devijacija i paranoidnosti ukazuje na defektnu moralnu svest, socijalnu neprilagođenost i nepoštovanje društvenih normi, afektivnu labilnost, nesposobnost dubokog emocionalnog reagovanja, sumnjičavost i eventualne iluzije proganjanja. O svom doživljaju detinjstva zapisao je sledeće: "Bilo je tužno bez imalo radosti u životu. Imao sam težak i pakostan život." Njegova bazična životna pozicija je paranoidna: Ja sam OK- Ti nisi OK, dakle dominiraju osećanja ljutnje, trijumfa, osetoljubivosti i nevinosti. Ispitanik je nacrtao dve ženske figure (!), obe sa paranoidno naglašenim očima, kosom u neredu i rukama bez šaka što se obično smatra znakom infantilne agresije. Sekundarne seksualne karakteristike nisu uočljive. Činjenica izostavljanja muške figure mogla bi se interpretirati konfliktnom seksualnošću praćenom heteroseksualnom anksioznošću ili izvesnim stepenom seksualne inverzije.

Slučaj 2.10. Alkoholičar. Ispitanik, alkoholičar u toksikomanskoj fazi, osuđen je na pet godina zbog silovanja trinaestogodišnje devojčice. Izrečena mu je i izvršena mera bezbednosti obaveznog lečenja od alkoholizma, ali su

simptomi fizičke i psihičke zavisnosti (nemogućnost apstinencije, pad tolerancije, odsustvo kontrole, učestale amnezije za događaje koji su se odigrali u alkoholisanom stanju) ostali.

Usamljeni šiljak na skali psihopatskih devijacija uz nekarakteristične skale validnosti na MMPI govori nam o emocionalno nestabilnoj, impulsivnoj i nezreloj ličnosti, niskim moralnim normama i otežanoj kontroli agresivnosti. Statistike govore da su osobe sa ovim tipom profila često neusklađene u svom seksualnom funkcionisanju, sklone perverzijama i zloupotrebi alkohola što je očigledno slučaj i kod našeg ispitanika.

Dalhstrom i saradnici (1975) ističu da su osobe sa visokim skorom na skali psihopatskih devijacija često u detinjstvu imale iskustvo roditeljskog odbacivanja ili maltretmana, razoren dom i neadekvatne socio-ekonomske uslove života. O tome svedoči i podatak koji nam, u svojoj autobiografiji, iznosi sam ispitanik: "Da vam pravo kažem nas je u porodici bilo puno dece. 7 dece to je dosta tužno. Bez majke samo sa ocem i babom i dedom. To je dugačka priča koju samo zna moj otac i najstarija sestra, naravno i maćeha". Njegova osnovna impresija o detinjstvu jeste da je bilo "siromašno". Misli da ljudi kao on "obično nemaju sreće u ljubavi a posle toga se opredele za alkohol." Njegova životna pozicija je depresivna: Ja nisam OK-Ti nisi OK, dakle dominantna su osećanja beznađa, besciljnosti, nevoljenosti, odbačenosti i očajanja.

Isprekidane linije i brojne osenčane površine kao i potpuna nesigurnost i nespretnost opšteg grafomotornog izvođenja Crteža ljudske figure verovatno su znak ne samo konfliktne seksualnosti našeg subjekta već i njegovog nekladnog i neadaptiranog odnosa i prema njemu samom i prema svetu koji ga okružuje.

3. PSIHOLOŠKI FAKTORI I PSIHOLOŠKE IMPLIKACIJE SEKSUALNOG KRIMINALA ČIJE SU ŽRTVE DECA: ISTRAŽIVAČKI DOMETI

U poslednje dve dekade publikovani su rezultati velikog broja studija o seksualnoj zloupotrebi dece i traumi incesta, temi koja je isuviše dugo bila prekrivena "zaverom ćutanja" i predstavljala "najbolje čuvanu tajnu".

Statistike o incidenciji ovog oblika kriminala krajnje su alarmantne a one, verovatno, predstavljaju samo vrh ledenog brega. Eksperti upozoravaju da je oko 10 procenata američke populacije imalo incestuozna iskustva i da je oko 15 procenata dece u ovoj kulturi seksualno zloupotrebljavano na neki od mogućih načina (Roth, 1987; Levine, 2002). Fuller (1989) ističe

podatak da svake godine između 100.000 i 500.000 dece u SAD biva seksualno zlostavljano. Mrazek (1984) procenjuje da aproksimativno 10 do 15 procenata dece ili adolescenata ima iskustvo od najmanje jedne seksualne viktimizacije čije razorne i uglavnom nepopravljive posledice gotovo da i nije potrebno posebno naglašavati.

Goldwater i Duffy (1990) ispitali su 182 psihijatrijske pacijentkinje koje su kao male bile žrtve seksualnog zlopotrebljavanja. Žene koje imaju takvo iskustvo ispoljavaju patološke vrednosti na MMPI skalama paranoidnosti i psihopatskih devijacija. One su preplavljene osećanjem besa i imaju hostilan stav prema svetu, nepoverljive su, indirektno u komunikacijama, nesvesne svojih negativnih osećanja i nesposobne da ih izraze direktno. Scott i Stone (1988) istraživali su MMPI mere psihičke poremećenosti kod adolescentnih i odraslih žrtava incesta otac-ćerka. Rezultati nedvosmisleno pokazuju da žrtve incesta postižu T-skorove od preko 80 na skalama psihopatskih devijacija i šizofrenije.

Finkelhor (1986), u svojoj studiji, na osnovu intervjua sa odraslim osobama koje su kao deca bili žrtve seksualne zlopotrebe, opisuje različite modalitete ovog oblika prestupničkog ponašanja. Seksualne aktivnosti sa decom obično uključuju dodirivanje genitalija, oralni seks ili, ređe, kompletan koitus. Incidencija masturbatornih i egzibionističkih akcija značajno je viša od učestalosti penetracije za koju, s obzirom na uzrast žrtve, često postoje ozbiljne fiziološke kontraindikacije (čak i u situacijama kada je penetracija samo pokušana uobičajene su povrede vagine i rektalne oblasti). Ova studija izveštava i o tome da su šanse devojčica da budu seksualno viktimizirane oko dva i po puta veće od onih koje imaju dečaci. Zlopotrebljavaju se deca svih uzrasta, od rođenja do osamnaeste godine (kada obično prestaje da se upotrebljava termin "dete" ali se zlopotrebe, naravno, pojavljuju i dalje). Vrhunac vulnerabilnosti žrtve dostižu oko šeste - sedme godine i u prepubescentnom uzrastu, oko desete - dvanaeste godine. Neki autori, kao porodične faktore rizika za viktimizaciju, ističu sledeće: življenje bez biološkog oca, hendikepiranu, nemoćnu ili bolesnu majku, majku koja je često odsutna zbog posla, prisustvo očuha (Finkelhor, 1986; Gruber and Jones, 1983; Russell, 1986; Undervagor, 1995). Seksualno zlopotrebljena deca često izveštavaju o siromašnim i emocionalno depriviranim odnosima sa roditeljima kao i o lošim međusobnim odnosima roditelja koji se odlikuju konfliktima i odsustvom ljubavi.

Devojčice - žrtve najčešće su napadane od strane nekog člana porodice za razliku od dečaka koji su samo u petini slučajeva zlopotrebljeni od strane rođaka dok je u preostalim slučajevima zločinac uglavnom stranac.

Howells (1981) ističe da prilikom analize ličnosti seksualnih prestupnika čije su žrtve deca moramo imati na umu distinkciju između prestupnika preferencije i situacionih prestupnika (preference molesters and situational molesters). Dok prvi poseduju relativno stabilnu primarnu seksualnu orijentaciju ka deci i nezainteresovani su za emocionalne i seksualne odnose sa odraslima, situacioni prestupnici obično imaju normalne heteroseksualne odnose sa odraslim osobama, a prestup prema detetu ima impulsivan karakter i počinilac ga i sam procenjuje kao abnormalan. Pored ovoga, važno je razlikovati prestup koji je suštinski violentan i znači silovanje deteta od zloupotrebe deteta nenasilnim načinom prilikom kojega mu se nanosi više psihička nego fizička povreda.

Conte (1985), u svojoj studiji, sugerše pet dimenzija koje mogu biti koristan vodič za razumevanje i proučavanje prestupnika koji seksualno zloupotrebljavaju decu. Prva je negiranje problema; prestupnik svoj čin ne opaža kao povređujući za dete. Prirodno, treba praviti razliku između situacije u kojoj osoba negira zločin u cilju odbrane od osećanja krivice i stida i one u kojoj prestupnik negira problematičnost i štetnost samog akta. Drugu dimenziju predstavlja seksualno uzbuđenje. Falometrijska proučavanja nedvosmisleno ukazuju na činjenicu da kod ove vrste prestupnika dolazi do seksualne ekscitacije prilikom posmatranja seksualnih scena u koje su uključena deca (Abel et al., 1981, Malamouth et al., 1986). Treću dimenziju čine seksualne fantazije. Masturbatorne seksualne fantazije koje uključuju decu kao protagoniste mogu biti pretpostavka za seksualnu zloupotrebu dece. Četvrta dimenzija odnosi se na prisustvo kognitivnih distorzija. Ove distorzije najčešće imaju odbrambenu funkciju i pojavljuju se kao deo intrapsihičke strategije za prevazilaženje osećanja krivice i anksioznosti. Socijalna spretnost je peti faktor u Conteovoj shemi. Deficijentna socijalna i heteroseksualna spretnost može voditi zloupotrebi dece kao sredstvu za postizanje seksualnih ciljeva.

Pored ovih dimenzija, prilikom analize ličnosti seksualnog prestupnika čija je žrtva dete treba uzeti u obzir i ostale opšte probleme koji uključuju zloupotrebu alkohola ili droga, depresivnost, nisko samopoštovanje, probleme u emocionalnim odnosima, otežanu kontrolu impulsivnosti kao i negativnih osećanja.

Potreba za dobro kontrolisanim istraživanjima ličnosti čija je seksualna agresivnost usmerena ka deci kao i rasvetljavanje specifičnih problema vezanih za incestuozne učinioce, a koji bi bili osnova za dizajniranje preventivnih programa i eventualnu predikciju i kontrolu, najdrastičnije je izražena upravo u kontekstu ovog oblika seksualnog nasilja. Ovo tvrdim pre svega svesna činjenice da je predmet naše eventualne pažnje i

zaštite u ovom slučaju daleko vulnerabilniji, osetljiviji i bespomoćniji od bilo koje odrasle žrtve seksualnog kriminala pa su, sledstveno, i posledice tog čina daleko složenije i teže ispravljive, ako to uopšte i mogu biti.

Abel i saradnici (1981) identifikovali su sedam tipičnih izopačenih stavova i ubeđenja (tzv. kognitivnih distorzija) koji se najčešće sreću kod osoba koje seksualno zlostupotrebljavaju decu:

- ~Dodirivanje genitalija nije pravi seks pa, prema tome, nema ni povrede;
- ~Deca ne pričaju o tome šta se dešava pošto uživaju u seksu;
- ~Seks učvršćuje odnose sa decom;
- ~Društvo bi trebalo da prizna da je seks sa decom prihvatljiv;
- ~Dečije raspitivanje o seksu znači da ona čeznu za seksualnim iskustvom;
- ~Upražnjavanje seksa je dobro sredstvo za učenje dece o seksu;
- ~Pomanjkanje fizičkog otpora znači da deca žele seks.

4. O MOGUĆNOSTIMA SOCIJALNE INTERVENCIJE ILI: DA LI ZAKON U OVOM PARTIKULARNOM SEGMENTU U DOVOLJNOJ MERI ŠTITI FIZIČKO I MENTALNO ZDRAVLJE, DOBROBIT DECE I MORALNI INTERES DRUŠTVA?

Seksualna zlostupotreba dece je veoma rasprostranjen problem koji ima ozbiljne kliničke, socijalne, moralne i pravne implikacije, *quod erat demonstrandum*.

Na koji način je seksualni kriminal čije su žrtve deca zakonom proskribovan, može se videti u najnovijem Krivičnom zakoniku (2005), u glavi osamnaestoj u okviru tzv. "krivičnih dela protiv polne slobode", u članu 180 gde je označen sintagmom "obljuba sa detetom".

Ergo, zakonom su za seksualno nasilje nad decom zaprećene sledeće kazne:

"Obljuba sa detetom"³ Član 180.

(1) Ko izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa detetom, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

³ Krivični zakonik (2005), pp.62 – 63. Beograd: Službeni glasnik 85, 2005.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda deteta prema kojem je delo izvršeno ili je delo izvršeno od strane više lica ili je delo imalo za posledicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt deteta, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do osamnaest godina.

(4) Neće se kazniti za delo iz stava 1. ovog člana učinilac, ako između njega i deteta ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i telesnoj zrelosti."

Čak i kada telesne povrede nisu teške (v. stav 2), psihološke traume mogu biti veoma ozbiljne, a posledice dugotrajne, a kako relevantna istraživanja pokazuju – često i doživotne. Dete koje je u formativnom doživelo tako strašno i dramatično iskustvo da su mu, kako bi to rekao Harris "koža i kosti bili povređeni", nikada neće moći da povрати pređašnju nevinost duha ni formira poziciju bazičnog poverenja tako neophodnu za zdrav, srećan i produktivan život. Kao što je dobro poznato jedna od imanentnih generalnih karakteristika kriminalne scene jeste atribut tajnosti i prikrivanja. Ono što dodatno komplikuje situaciju u vezi sa seksualnim kriminalom, a posebno onim čije su žrtve deca, jeste fakt da se ova dela izrazito pažljivo prikrivaju i prečesto ostaju "dobro čuvana tajna" unutar porodice ili neke druge zatvorene zajednice. Kada te psihološko – seksualne drame i dospeju do suda, procedura dokazivanja takvih krivičnih dela komplikovana je in extremis⁴, a deca najčešće bivaju dodatno traumatizovana i viktimizirana tokom sudskog postupka.

Kada bi se više pažnje i sredstava poklanjalo primarnoj prevenciji i obrazovanju naroda onda se verovatno ne bi moglo tako jednostavno dogoditi da samo na godinu dana i četiri meseca (!) bude osuđen pedofil koji je u toku dve godine seksualno zlostavljao dve svoje male usvojene ćerke i sina (u momentu izricanja presude mališani su imali sedam, devet i deset godina), pri čemu je sud tretirao kao olakšavajuću, činjenicu da seksualne aktivnosti nisu bile koitalnog nego manuelno-oralno-analno-masturbatornog tipa (sic!). Ergo, kada se podsetimo okolnosti slučaja "Usvojitelja" (slučaj 2.2) ne možemo a da ne primetimo da izvesnost razornih posledica kao i nepopravljiva i ogromna psihološka šteta od ovakvog oblika seksualnog nasilja u tako ranom i vulnerabilnom uzrastu koje je pri svemu tome izvršila osoba u koje su žrtve imale osobitog poverenja, čine ovu presudu gotovo grotesknom. Plauzibilno je

⁴ Podsetimo se samo slučaja vranjskog vladike **Pahomija**.

pretpostaviti da će takva ličnost po izlasku iz zatvora nastavljati sa nasiljem iste ili slične vrste, najverovatnije nad istim žrtvama što dodatno moralno opterećuje donosiocima ove gotovo cinične presude.

U sličnom ključu mogao bi se komentarisati i slučaj 2.8. (silovanje osmogodišnjeg dečaka uz pretnje gušenjem za koje je počinitelj osuđen na dve i po godine), kao i neki drugi slučajevi koji su u ovom tekstu ukratko prikazani.

5. REZIME I ZAKLJUČAK

Nataložena empirijska evidencija koja se odnosi na seksualni kriminal čije su žrtve deca ukazuje na činjenicu da većina tehničkih seksualnih prestupnika nikada ne biva uhapšena ili osuđena i da je njihov udeo u proporciji celokupne populacije drastično veći nego što pokazuju statistički parametri. Neki teoretičari smatraju da je broj otkrivenih slučajeva ovih oblika ilegalnih aktivnosti oduvek bio infinitezimalan (Reckless, 1961; Levine, 2002).

Da je seksualna zloupotreba dece problem koji ima ozbiljne kliničke, moralne, psihološke i pravne implikacije nije potrebno posebno dokazivati. Adekvatnija i rigoroznija državna reakcija na ovaj oblik kriminala u svakom slučaju bi uticala na porast kolektivne svesti o štetnosti i razornim posledicama ne samo po mentalno zdravlje konkretne žrtve već, indirektno, čitave zajednice. Statistike o incidenciji ovog oblika kriminala su alarmantne, pri čemu najverovatnije predstavljaju samo vrh ledenog brega. Eksperti upozoravaju da je oko 10% dece u svetu danas seksualno zloupotrebljavano na neki od mogućih načina (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2004; Levine, 2002).

U radu su komentarisani neki važni rezultati psihometrijskih studija odraslih osoba koje su u "nežnim godinama" bile žrtve seksualne zloupotrebe kao i istraživanja ličnosti prestupnika čije su žrtve deca.

Potreba za dobro kontrolisanim istraživanjima ličnosti čija je seksualna agresivnost usmerena ka deci, kao i rasvetljavanje posebnih problema vezanih za incestuozne učinioce, koji bi bili osnova za dizajniranje preventivnih programa i eventualnu predikciju i kontrolu, najdrastičnije je izražena upravo u kontekstu ovog oblika seksualnog nasilja. Rad na prevenciji i akcioni programi koji bi se sprovodili u savetovalištimama za roditelje i zaposlene u obdaništima i školama doprineli bi pojačavanju socijalne svesti o razmerama ovog problema i potrebi za ranom detekcijom sumnjivih i opominjućih signala. U ovom kontekstu i

zakonopisci bi trebalo da imaju na umu fakt da je predmet naše pažnje i zaštite u ovom referentnom okviru daleko vulnerabilniji, osetljiviji i bespomoćniji od bilo koje odrasle žrtve seksualnog kriminala, pa su, sledstveno, i posledice tog čina komplikovanije i teže ispravljive, ako to uopšte i mogu biti. Ovo razmišljanje čitalac može smatrati zaključkom nad čitavom ovom raspravom.

REFERENCE

- (1) Abel, G. G., Mittleman, M. S., & Becker, J. V. (1985). Sex offenders: Results of assessment and recommendations for treatment. In M. H. Ben-Aron, S. J. Hucker, & C. D. Webster (Eds.), *Clinical criminology: The assessment and treatment of criminal behavior* (pp. 207-220). Toronto, Canada: M & M Graphics.
- (2) Abel, G.G., et al. (1981). Identifying dangerous child molesters. In R.B. Stuart (Ed.): *Violent behavior: Social learning approaches to prediction, management and treatment* (pp. 116-137). New York: Brunner -Mazel.
- (3) American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (2004) *Child sexual abuse report*. American Academy of Child and Adolescent Psychiatry: Washington.
- (4) American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 4th ed. text revised. Washington DC: American Psychiatric Association.
- (5) Armentrout, J.A. & Hauer, A.L. (1978). MMPI's of rapists of adults, rapists of children and nonrapistsex offenders. *Journal of Clinical Psychology*. 34: 330-332.
- (6) Barbaree, H. E., and Seto, M. C. (1997). Pedophilia: Assessment and Treatment. *Sexual Deviance: Theory, Assessment, and Treatment*. 175-193.
- (7) Becker, J. V and Abel, G. G. (1985). Methodological and ethical issues in evaluating and treating adolescent sexual offenders. In E. M. Otey & G. D. Ryan (Eds.) *Adolescent sex offenders: Issues in research and treatment* (pp. 100-129) (Research monograph from the Center for the Prevention and Control of Rape). Rockville, MD: National Institute of Mental Health.
- (8) Becker, J. V, Cunningham - Rathmer, I., & Kaplan, M. S. (1987). Adolescent sexual offenders: Demographics, criminal and sexual histories, and recommendations for reducing future offences. *Journal of interpersonal violence*. 1: 431-445.

- (9) Blanchard, R., Lykins, A. D., Wherrett, D., Kuban, M. E., Cantor, J. M., Blak, T., Dickey, R., & Klassen, P. E. (2008) Pedophilia, hebephilia, and the DSM–V. *Archives of Sexual Behavior*. DOI 10.1007/s10508-008-9399-9.
- (10) Conte, J. R. (1985). Clinical dimensions of adult sexual interest in children. *Behavioral Sciences and the Law*. 3: 341-354.
- (11) Dalhstrom, W. G., Welsh, G. S. & Dalstrom, L.E. (1975). *An MMPI handbook* (third revisited edition). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- (12) Edwards, D. J. (2004). Mental Health's Cold Shoulder Treatment of Pedophilia. *Behavioral Health Management*, May-June.
- (13) Edwards, M. (1997). *Treatment for Paedophiles; Treatment for Sex Offenders*. Paedophile Policy and Prevention, Australian Institute of Criminology Research and Public Policy Series (12), 74-75.
- (14) Ellis, A. (1965). The sex offender and his treatment (pp. 400-416). In H. Togh (Ed). *Legal criminal psychology*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- (15) Finkelhor, O. (1986). *A sourcebook on Child Sexual Abuse*. Beverly Hills, California: Sage.
- (16) Fuller, K.A. (1989). Child molestation and pedophilia. *The Journal of American Medical Association*, pp.602-605.
- (17) Goldwater, L. & Duffy, J.F. (1990). Use of the MMPI to uncover histories of childhood abuse in adult female psychiatric patients. *Journal of Clinical Psychology*. 45: 392-398.
- (18) Gruber, K. and Jones, R (1983). Identifying determinants of risk of sexual victimization of youth. *Child Abuse and Neglect*. 7: 17-24.
- (19) Howells, K. (1981). Adult sexual interest in children: Theories of etiology. In: M. Cook and Howells (Eds.): *Adult Sexual Interest in Children*. London: Academic Press.
- (20) Janssen, D. J. (2003). *Protoparaphilia*. Unpublished. 23-27. Via link: <http://en.wikipedia.org/wiki/Pedophilia>
- (21) Knopp, F. H. (1985). Recent developments in the treatment of adolescent sex offenders. In: E. M. Otey & G. D. Ryam (Eds.), *Adolescent sex offenders: Issues in rescearch and tretment*. (Research monograph from the National Center for the Prevention of Rape). Rockville, MD: National Institute of mental health.
- (22) Kourany, R. F. C, Martin, J. E., & Armstrong, S. H. (1979). Sexual experimentation by adolescents who babysitting. *Adolescence*. 14: 283-288.
- (23) Krafft-Ebing, R (1965). *Psychopathia Sexualis*. Evanston, IL: Greenleaf Publishing Company.
- (24) *Krivični zakonik* (2005). Beograd: Službeni glasnik 85: 2005.

- (25) Kron, L & Nikolic, Z (2009) *Anatomija seksualne agresivnosti*, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja
- (26) Kron, L. (1992). *Seksualno nasilje: psihološka studija*. Beograd: "Prometej" i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
- (27) Kron, L. (1993a). *MMPI Measures of Rapists and Dangerous Child Molesters*. Budapest: XIth International Congress on Criminology. *Socio-Political Change and Crime – a Challenge of the 21st Century. Abstracts*: p. 39.
- (28) Kron, L. (1993b). *Sexual Abuse of Children: A Clinical Study*. Budapest: XIth International Congress on Criminology. *Socio-Political Change and Crime – a Challenge of the 21st Century, Abstracts*: p.39.
- (29) Kron, L. (1994). *Problems of Child Sexual Abuse*. Montreal: XXth International Congress of Law and Mental Health. *International Academy of Law and Mental Health*, pp. 23-24.
- (30) Levine, J. (2002). *Harmful to Minors*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- (31) Mahover, K. (1970). *Projekcija ličnosti u crtežu ljudske figure kao metoda za ispitivanje ličnosti*. Beograd: Zavod za proučvanje socijalnih problema grada Beograda
- (32) Malamouth, N., M; Check, J., V P, & Briere, J. (1986) Sexual arousal in response to aggression: Ideological, aggressive, and sexual correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*. 50: 230-340.
- (33) Mrazek, F. J. (1984). Sexual abuse of children. In: B. Lahey and A. E. Kazdin (Eds). *Advances in Clinical Child Psychology*: Vol.6. New York: Plenum.
- (34) Rahman, T.(1988). Ephebophilia: the case for the use of a new word. *Forum for Modern Language Studies*. 24(2): 126-141.
- (35) Reckless, W. (1961). *The crime problem*. New York: Appleton-Century - Crofts INC.
- (36) Roth, L., H. (1987). *Clinical treatment of the violent person*. NY: Guilford Press.
- (37) Roundtree, G, A; Balthazar, M, L; Jordan-Cook, R; Grenier, C, E & Breau, N, L, (1990). A study of the sex role attitudes of incarcerated juvenile delinquents toward women. *Journal of offender, counseling, services & rehabilitation*. 15: 21-54.
- (38) Russell, D. E. H. (1975). *The Politics of Rape*. New York: Stein & Day.
- (39) Saunders, E. B. & Awad, G. A. (1988). Assessment, management and treatment planning for male adolescent sexual offenders. *American Journal of Orthopsychiatry*. 58: 571-579.

- (40) Scott, R. L. & Stone, D. A. (1986). MMPI measures of psychological disturbance in adolescent and adult victims of father - daughter incest. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 42: 251 -259.
- (41) Stevenson, H. C, Wimberley, R. (1990). Assessment of treatment impact of sexual aggressive youth. *Journal of Offender, Counseling, Services & Rehabilitation*. 15: 55-61.
- (42) Underwager, Ralph and Wakefield, Hollida (1995). Special Problems with Sexual Abuse Cases: Assessment of the Accused Adult. In J. Ziskin (Ed.) *Coping With Psychiatric and Psychological Testimony* (Fifth Edition). Los Angeles: Law and Psychology Press. pp. 1315-1370.
- (43) Vinogradov, S; Dishotsky, N; Doty, A. K; Trinkenberg, J. R. (1988). Patterns of behavior in adolescent rape. *American Journal of Orthopsychiatry*. 58: 179-187.
- (44) World health organization (1994). *International Classification of Diseases (ICD)*. Geneva: World health organization.

PEDOPHILIA AND POSSIBILITIES OF SOCIAL REACTIONS

Sexual abuse of children is a widespread problem with serious clinical, social, moral and juridical implications.

The experts keep warning that about 15 per cent of children are being sexually abused in some of many possible ways. načina (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2004; Levine, 2002). Statistics on the incidence of this type of crime are extremely alarming, and, above all, they probably represent only the top of an ice-berg.

A need for well conducted researches of those persons whose sexual aggression is directed toward children, as well as shading light on specific problems which have to do with incestuous offenders and which would be the base for designing of preventive programs and for eventual prediction and control is extremely obvious in the context of this type of sexual violence.

We declare this, being, before all, aware of the fact that the subject of our eventual attention and protection in this situation is far more vulnerable, sensitive and helpless than any adult victim of sexual offenses, and, therefore, the consequences of this act are far more complicated and more difficult to be corrected, if they can be corrected at all.

KEY WORDS: pedophili / a sexual aggression toward children / social reactions